

רגולציה עמירם גיל

גם מי שצמח בבנק יכול להיות רגולטור

על רקע ההליך המתנהל בימים אלה לאיתור מועמדים לתפקיד המפקח על הבנקים, פנו ארגונים חברתיים וחברי כנסת לנגידת בנק ישראל, קרנית פלוג, בדרישה לפסול את מועמדותם של ניר שאי משרה בכירים בתאגידים בנקאיים. הפונים אמנם הרגישו כי טענתם עקרונית ולא אישית, אך ברקע הדברים מצויה מועמדותה לתפקיד של ד"ר חרזה בר, מנהלת הסיכונים בבנק לאומי וחברת הנהלת הבנק. אף שאפשר להזדהות עם הקריאות "לא לתת להתנול לשמור על השמנת", הניסיון מוכיח כי פסילה מראש של מועמדים מתוך הבנקים עלולה להתברר כנמהרת וכבלתימוצדקת.

המפקחים הבכירים על שוק ההון בישראל – יו"ר רשות ניירות ערך, ראש אגף שוק ההון במשרד האוצר והמפקח על הבנקים – נדרשים לר" מה גבוהה ביותר של מיומנות מקצועית ולהיכרות מעמיקה עם המע" רכת שעליה הם מפקחים, לרבות המאפיינים התיאורטיים והמעשיים המייחדים את פעילותה. איך פלא, אם כן, שמי שמתמנה לרגולטור עבר לרוב מסלול קריירה בגופי הפיקוח עצמם, בתעשייה הפיננסית, באקד" מיה או בשילוב בין אלה. במשק הקטן והריכוזי של ישראל, הממשק בין המסלולים גדול במיוחד, ועל כן נדיר למצוא מועמד שאינו "מתחכר" דרך קבע עם צמרת הברנ"ה המקצועית בתחום. כל מי שייבחר לתפ" קיד המפקח על הבנקים צפוי להגיע עם מטען של קשרים מקצועיים, עסקיים ואישיים, העשויים ליצור ניגודי עניינים בהיקף כזה או אחר.

האם מי שמילאה במשך כמה שנים תפקיד ניהולי בבנק לאומי, וזאת בתקופה שאחרי ביצוע העבירות שבהן הודה הבנק בארה"ב, מצויה בסכך כה גדול של ניגודי עניינים עד כדי כך שלא תוכל למלא כראוי את תפקיד המפקח על הבנקים? זו כבר שאלה מקצועית, שוועדת האיתור תצטרך לשקול ובמידת הצורך להמליץ על פתרונות. פסילה גורפת מראש של מועמדותה אינה נראית מוצדקת, לנוכח העובדה כי רוב המועמדים מגיעים, כאמור, עם מטען דומה של קשרי גומלין עם בכי" רי התעשייה, ואחרי שטיפלו במשך שנים בסוגיות מורכבות של פיקוח ואסדרה. בנוסף, רוב המועמדים אוזנים בתפישת עולם אידיאולוגית או מקצועית שהתגבשה אצלם לאורך השנים. האם הערכים של מי שעבד במשך שנים במגזר הציבורי עדיפים בהגדרה על מי שמגיע מהמגזר העסקי או מהאקדמיה? לא בהכרח. מובן שבעולם מושלם היו נמצא מועמדים עצמאיים לחלוטין שהיו מציעים את אותה רמת מיומנות וניי" סיון כשאר המועמדים. ייתכן שבעתיד יהיו כאן מועמדים כאלה. אך במציאות הנוכחית, השאלה הרלוונטית אינה מהו הרקע שממנו מגיע המועמד, אלא עד כמה הוא או היא יובילו סדר יום עצמאי והיו מחויבים לאינטרס הציבורי במקום לסיביבה שבה גדלו ושאותה שירתו עד כה.

ההיסטוריה של הרגולטורים הפיננסיים בישראל כוללת כאלה שקידמו תחרות, נקטו יוזמה ולא נרתעו מעימותים עם התעשייה, לער" מת אחרים שנקטו קו שמרני וסביל יותר, ולא הותירו אחריהם חותם משמעותי כמחוללי רפורמות. קשה להצביע על דקע מסוים שממנו באו הראשונים לעומת רקע אחר שממנו באו האחרונים. אם כבר, הממונה הנוכחית על שוק ההון, דורית סלינגר, היא דוגמה למי שהרקע שלה במגזר העסקי עורר חשש כי תקשה להתעמת עם הגופים המפוקחים, אך כל יום שעובר מאז נכנסה לתפקידה מוכיח אחרת – ולראיה שורת הרפורמות שהיא מובילה בשנתיים האחרונות. ביקורת ציבורית על מור" עמדים לתפקידי רגולטורים בשוק ההון היא מבורכת ומוכיחה עד כמה הציבור הישראלי מזהה כיום את ההשפעה הדרמטית שיש לרגולטורים האלה על חייו – אך תהיה זו החמצה אם הביקורת תהפוך לפסילה גורפת של מועמדים הראויים לכל הפחות להזדמנות.

הכותב הוא ראש הקליניקה לשוק ההון במרכז האקדמי למשפט ועסקים

חרזה בר. מבנקאות לרגולציה? צילום: דניאל בר און